

"48. srečanje mladih raziskovalcev Slovenije"

VILTUŠKI BARON EDUARD VON LANNOY

RAZISKOVALNA NALOGA

Raziskovalno področje: UMETNOSTNA ZGODOVINA

OŠ Janka Padežnika Maribor

Avtorici: Nika Kobale in Živa Špindler (9.razred)

Mentorica: Manja Flisar Šauperl

Maribor, 2014

Kazalo

Zahvala.....	2
Povzetek	3
1. UVOD.....	4
1. 1. Cilji raziskovalne naloge.....	4
1. 2. Hipoteze raziskovalne naloge.....	4
1. 3. Predvidena nova znanja.....	5
1. 4. Rezultati dosedanjih raziskav.....	5
2. METODOLOGIJA DELA	6
3. PRETEKLOST VILTUŠA IN BARON EDUARD VON LANNOY	8
3. 1. VILTUŠ.....	8
3. 1. 1. Grad Viltuš	8
3. 1. 2. Dvorec Viltuš.....	10
3. 1. 3. Okolica dvorca	16
3. 1. 4. Usoda dvorca Viltuš	17
3. 2. HEINRICH EDUARD JOSEF VON LANNOY	20
3. 2. 1. Lannoy - biografski podatki	20
3. 2. 2. Lannoy - skladatelj	21
3. 2. 3. Lannoy - kulturni politik v krogu nadvojvode Janeza.....	23
3. 2. 4. Lannoy in pomlad narodov 1848.....	24
3. 2. 5. Lannoy - organizator koncerta Franza Liszta v Mariboru	25
3. 3. Lannoyevi viltuški in plemiški nasledniki	27
3. 3. 1. Bartholomäus von Carneri	28
3. 3. 2. Rudolf Oskar Rudolf in Hermann Gödel Lannoy	30
5. ZAKLJUČEK	31
DRUŽBENA ODGOVORNOST	31
SEZNAM VIROV IN LITERATURE.....	33
VIRI	33
LITERATURA.....	33
SPLETNI VIRI	34
VIRI SLIKOVNEGA MATERIALA.....	34
DODATEK	36

Zahvala

Zahvaljujeva se mentorici za vlivanje novih moči, za potrpežljivost in vztrajnost. Z njeno pomočjo sva pridobili ogromno novih spoznanj in znanj, ki nama bodo koristila pri nadaljnjem šolanju. Zahvaljujeva se zaposlenim na Enoti za domoznanstvo Univerzitetne knjižnice Maribor, Pokrajinskem arhivu Maribor, Nadškofijskem arhivu Maribor, Umetniškemu kabinetu Primoža Premzla, Občini Selnica ob Dravi, Zavodu za varstvo kulturne dediščine Ljubljana in Maribor ter Ministrstvu za kulturo.

Povzetek

Namen raziskovalne naloge je bil raziskati življenje in delo glasbenika, dirigenta, skladatelja in predvsem organizatorja koncertov Heinricha Eduarda Josefa von Lannoya, ki je občasno živel na dvorcu Viltuš v bližini Maribora. Pri raziskovanju sva se poslužili zgodovinske metode. Opravili sva tudi razgovor z gospodom Francijem Pivcem, ki je velik poznavalec mariborske kulturne preteklosti. Pot naju je nato vodila v različne inštitucije ter konce in kraje. Obiskali sva Univerzitetno knjižnico Maribor, Pokrajinski arhiv Maribor, Umetniški atelje Primoža Premzla, Nadškofijski arhiv Maribor, Občino Selnica ob Dravi, pokopališče Selnica ob Dravi ter opravili številne klice (Ministrstvo za kulturo, Zavod za varstvo kulturne dediščine Maribor in Ljubljana).

Ugotovili sva, da podatkov o Heinrichu Eduardu Josefu von Lannoyu v slovenski literaturi ali v raziskavah slovenskih avtorjev ni, razen omemb njegovega imena. Prav tako ni raziskano, koliko časa je dejansko prebival v dvorcu Viltuš. Raziskovanje je bilo oteženo, ker so prispevki o Lannoyu povečini v nemškem, pa tudi drugih jezikih. Kulturna zgodovina Maribora je zato prikrajšana za pomembno zgodovinsko osebnost. Upava, da bodo v prihodnje enakovredno obravnavani tudi pomembni ljudje, ki niso govorili slovenskega jezika, so pa na kakršenkoli način in v dobrem duhu prispevali h kulturni zgodovini Maribora.

1. UVOD

1. 1. Cilji raziskovalne naloge

Pri raziskovalni nalogi sva si zadali več ciljev, in sicer: osvetliti zgodovino viltuškega gradu oziroma dvorca, raziskati delo in življenje Heinricha Eduarda Josefa von Lannoya (v nadaljevanju Lannoy), preveriti njegovo prisotnost v literaturi o glasbeni zgodovini Maribora ter preveriti njegovo prisotnost in pomembnost v evropskem prostoru. Nadalje bova skušati odgovoriti, zakaj Lannoya ni moč zaslediti v raziskavah o Mariboru in okolici ter preveriti in določiti, kakšno sled je Lannoy pustil v mariborski kulturni zgodovini. Pregledali bova obstoječo dokumentacijo in vire, ki bi lahko pričali o njegovem bivanju v gradu Viltuš. Poskušali bova raziskati, kdo so bili njegovi viltuški nasledniki in ali so pokopani na pokopališču v Selnici ob Dravi.

1. 2. Hipoteze raziskovalne naloge

Avtorici predpostavlja naslednje vnaprejšnje domnevne odgovore:

- Podatkov o zgodovini Viltuškega gradu je sicer ogromno, domnevava pa, da jih o Lannoyu in njegovem času ni veliko oziroma so razpršeni in pomanjkljivi.
- Podatki, koliko časa je Lannoy preživel v Viltušu so neznatni, prav tako ni trdnih dokazov o njegovi dalj časa trajajoči prisotnosti.
- Časovna odmaknjenost in pomanjkanje virov otežujeta točno določitev Lannoyevih družinskih članov in dogodke v zvezi z dedovanjem oziroma odkupom gradu Viltuš.
- Prisotost Lannoya v domači literaturi o mariborski kulturni in splošni zgodovini je neznatna.
- Njegova osebnost predstavlja takrat enega najpomembnejših organizatorjev glasbenega življenja v tem prostoru.

1. 3. Predvidena nova znanja

Raziskovalna naloga bo osvetlila izjemo glasbeno osebnost in odgovorila na številna vprašanja: koliko je življenje in delo Lannoya sploh raziskano, koliko časa je dejansko bival v Viltušu, zakaj tako pomembna zgodovinska osebnost in dosegla bolj temeljite obravnave in kaj se je dogajalo z gradom Viltuš pred in po Lannoyu. Z raziskovalno nalogo bova ponovno spomnili na pozabljeno ime, s katerim bi (že zdavnaj) lahko obogatili poznavanje kulturne zgodovine Maribora in njegove okolice

1. 4. Rezultati dosedanjih raziskav

Po pregledu slovenske literature o preteklosti Maribora in okolice v 19. stoletju sva ugotovili, da nikjer ni obravnavano Lannoyevo življenje in delo. Nasportno je o gradu in dvorcu Viltuš veliko napisanega, vendar se podatki ne ujemajo. Povečini so zapisi pomanjkljivi, v nekaterih primerih tudi napačni. V redkih primerih zapisi vključujejo ime Heinricha Eduarda Josefa von Lannoya, nekoliko pogosteje pa omenjajo njegovega očeta Alberta in nekatere druge sorodnike, ki so povezani z nasledstvom gradu Viltuš. Med raziskavami je najbolj izčrpno Lannoy obravnavan v povzetku doktorske disertacije Wolfganga Suppana¹ in nekaterih znanstvenih prispevkih istega avtorja. Vse omenjeno je izdano v nemškem jeziku.

¹ Univ. prof. dr. Wolfgang Suppan je doktoriral v Gradcu leta 1959 z disertacijo o Eduardu von Lannoyu, ki ga je kasneje v knjigi in člankih predstavil strokovni in širši javnosti, tudi slovenski. Habilitacijo je opravil leta 1971 v Mainzu. Od leta 1974 je bil ordinarius in direktor Inštituta za etnomuzikologijo na Univerzi umetnosti v Gradcu. Njegova bibliografija obsega preko 20 knjig in na stotine člankov s področja muzikologije in zgodovine glasbe. Je ustanovitelj, član in častni član številnih strokovnih združenj in gostujoči predavatelj po celem svetu. Svetovno godbeniško gibanje ga šteje med svoje pionirje, saj je od leta 1966 vodilni raziskovalec v mednarodnem merilu ter glavni pobudnik njihovega razvoja v Avstriji. Že pol stoletja odlično sodeluje s slovenskimi muzikologi ter z Zvezo slovenskih godb, kar potrjuje tudi posebna Gallusova plaketa, ki mu je bila podeljena na predog Zveze kulturnih društev Maribor. Prim. Pivec, F., Eduard von Lannoy : 1808 - 2008 : Mariborčan iz evropske glasbene zgodovine, ur. Franci Pivec, Veronika Haring, Marjan Pungartnik; Kulturno društvo nemško govorečih žena Mostovi Maribor, Zveza kulturnih društev Maribor, Pokrajinski muzej Maribor, Maribor, 2008

2. METODOLOGIJA DELA

Raziskovanje je potekalo po zgodovinski metodi, ki temelji na osnovi preučevanja preteklosti na nivoju opisovanja in pojasnjevanja. Najprej sva pregledali vso literaturo o glasbenem življenju Maribora v 19. stoletju, ter zapise in raziskave, ki govore o njem.

Pri delu sva uporabili tudi Katalog novejših slovenske periodike Oddelka za domoznastvo Univerzitetne knjižnice Maribor. Katalog sestavlja obsežna dokumentacija naslovov člankov objavljenih v različnih virih iz slovenske in nemške periodike. Ta je obdelan v obsežnem listkovnem katalogu, iz katerega sva poiskali članke, v katerih bi se lahko dokopali do podatkov o Lannoyu. Iskali sva predvsem članke, katerih vsebina je bila povezana z gradom ali dvorcem Viltuš. Pregledali sva tudi vse pomembnejše glasbene enciklopedije, da bi tako lažje razumeli pomembnost Lannoya v širšem prostoru. Ker so vsi znanstveni in enciklopedični prispevki ter vsi ostali viri izključno v nemškem jeziku, sva pri delu napredovali nekoliko počasneje, a sva nalogo kljub temu uspeli končati. Na samem začetku sva bili, zaradi pomanjkanja virov in literature, v precejšnji zagati, zato sva obiskali g. Francija Pivca, velikega poznavalca mariborske kulturne preteklosti. Oborožil naju je z objavljenimi raziskavami o Eduardu von Lannoyu in postregel s številnimi napotki in idejami za raziskovanje.

Ker sva se želeli vživeti v čas Eduarda von Lannoya, sva se zanimali, kakšna je možnost, da dvorec Viltuš obišče. Ker sva na vsak način želeli vstopiti v zgradbo, sva se obrnili na Občino Selnica ob Dravi. Napotili so naju na Zavod za varstvo kulturne dediščine Ljubljana, od tam pa na Zavod za varstvo kulturne dediščine Maribor. Zaposleni so naju nato usmerili na Ministrstvo za kulturo. Dvorec nama je naposled le uspelo obiskati. Ogledali sva si ga povprek in počez. Po besedah g. Francija Pivca, da so v Selnici ob Dravi pokopani člani družine Lannoy, sva se odpravili tudi na tamkajšnjo pokopališče. Po pregledu vseh nagrobnih spomenikov sva ugotovili, da na pokopališču ni ostankov ljudi, ki sva jih iskali. Ker sva verjeli g. Pivcu, sva v pisarni selniškega pokopališča prosili, če smeva pogledati v mrliško knjigo, kamor so zabeleženi vsi pokopi. Napotili so naju na Občino Selnica ob Dravi, kjer so naju povezali z selniškim župnikom, ki nama

je povedal, da so člani Lannoyeve družine oziroma njegovi nasledniki najbrž pokopani v notranjosti kapele sredi selniškega pokopališča. Mrliško knjigo sva našli v Nadškofijskem arhivu Maribor. Tako dvorec Viltuš z okolico kakor tudi nagrobne spomenike v notranjosti kapelice na selniškem pokopališču sva fotografirali in fotografije vključili v nalogo.

Zaradi številnih različnih, na nekaterih mestih celo pomanjkljivih in netočnih podajanj zgodovine dvorca Viltuš, sva imeli težave z zapisom verodostojnega poteka dogodkov. Precej naporno je bilo tudi razvozlanje Lannoyevega družinskega drevesa in družinskih vez in zvez z nasledniki viltuškega dvorca. Vseskozi sva pazili, da se v besedilo niso pretihotapila najina predvidevanja, ne da bi to bilo posebej označeno, da so podatki točni in preverjeni, ter da je domala vsak stavek ali zapis ustrezno citiran. Morda je na tem mestu potrebno še pojasnilo o poglavjih. Osrednji del sva razdelili na dve temeljni poglavji. Prvo govori o gradu in dvorcu Viltuš, drugo pa o Lannoyu, njegovi življenjski poti, skadateljskem delu ter o njegovih prizadevanjih na kulturnem in političnem področju ter, na koncu pa še o njegovih viltuških in plemiških naslednikih. Meniva, da je za razumevanje Lannoyevega življenja potrebno podrobneje predstaviti zgodbo grajskih in dvornih zidov, kakor tudi imena in zgodbe njegovih naslednikov.

3. PRETEKLOST VILTUŠA IN BARON EDUARD VON LANNOY

3. 1. VILTUŠ

3. 1. 1. Grad Viltuš

Na strmem grebenu hriba Tičnica nad naseljem Spodnji Slemen, zahodno od Maribora, so vitezi, fevdniki Šentpavelskega samostana, v 12. stoletju pozidali grad Viltuš. Grad se je od leta 1193, ko ga zgodovinske listine prvič omenjajo kot castrum Wildhaus, velikokrat preimenoval. Do leta 1471 so grad upravljali vitezi Viltuški oz. njihovi rodovi.² Ko so izumrli, so Viltuš podedovali Auerspergi s Turjaka in ga leta 1555 prodali sorodniku baronu Luki Szekelyju iz Ormoža, leta 1587 pa je Viltuš kupil baron Wolf Herberstein.³ Podatki o tem, kaj naj bi se z gradom dogajalo oziroma zgodilo se razlikujejo. Nekateri viri navajajo, da naj bi Herbersteini grad zapustili in pod gričem zgradili novega,⁴ drugi viri pa poročajo da naj bi leta 1515 grad porušili uporni kmetje.⁵ Spet tretji viri navajajo, da naj bi prvi grad uničil požar.⁶ Danes so na strmem grebenu vidne razvaline obeh osrednjih grajskih stavb, nekaj zidov na 100 metrov nižje ležeči terasi hriba pa je ohranjen del zidu s polkrožnim vhodom.⁷ "Stari Viltuš" poznavalci uvrščajo med t.i. visoko utrjene romanske hiše oz. grajsko poslopje brez obrambnega stolpa. Ohranjeni zidovi kažejo, da je imel obliko nepravilnega peterkotnika. Grad so

² Prva iz rodu vitezov Viltuških, Urlik in Gotfried ("fratres de Wilthusen"- v grbu sta ohranila star družinski simbol, vpenjajočega se leva), sta izhajala iz družine ministerialov Mariborskih. Ob koncu 12. stoletja sta s krčenjem gozda začela oblikovati novo zemljiško gospodstvo. Ker sta si prisvojila zemljo, ki je pripadala Šentpavelskemu samostanu, so opati v tem videli krivico in proglasili novozgrajeni grad in vas Prošek za protipravno prisvojen fevd. Lokacija gradu ni bila slučajno izbrana. Pod njo je tekla pot na Koroško in je bila vitalnega pomena za Šentpavelski samostan. Viltuški so v 13. stoletju redno ovirali promet v lastno korist in škodo samostana. V njihovi službi je bil tudi zlogasni vitez Weitel Brestrniški, ki je ropal in ubijal popotnike na obdravski cesti, prešuštoval, ponarejal pečatnike, za nameček pa še po božje častil neko drevo. Petindvajset let kasneje je Albert Viltuški s sinovi obljubil, da ne bo več povzročal škode in v znak sprave samostanu podaril konja. Prim. Dasko, M., *Viltuške zgodbe*, v: Mariborski utrip, 20. 4. 2012, str. 13

³ Jakič, I., *Vsi slovenski gradovi*, DZS: Ljubljana, 1997, str. 359-360

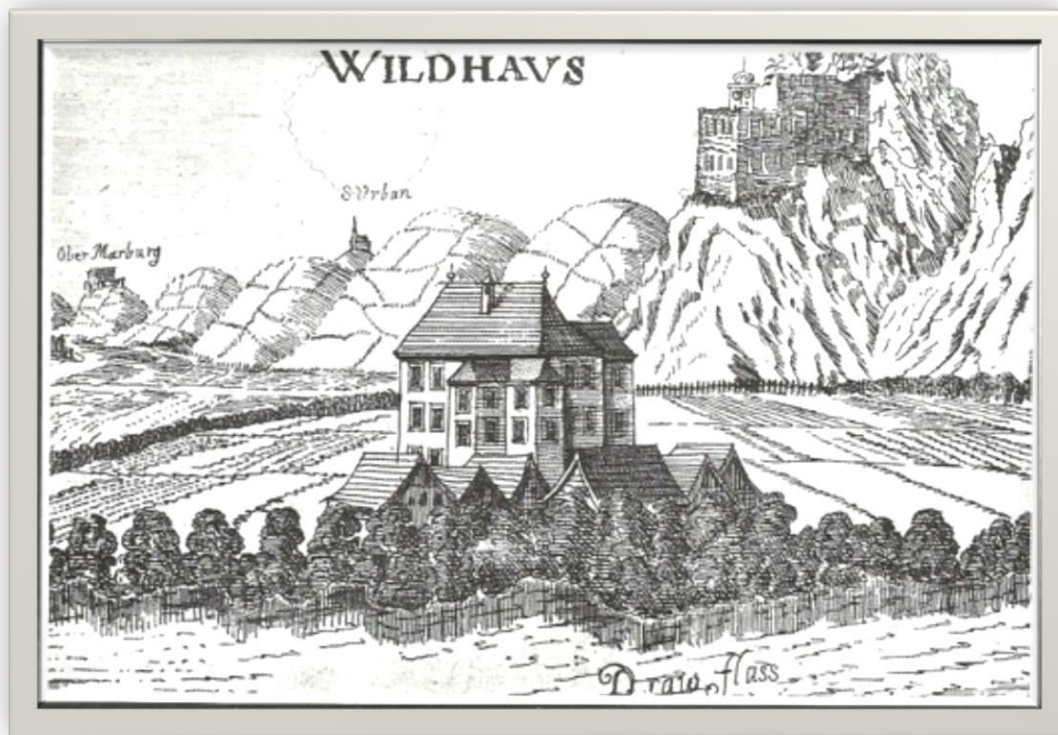
⁴ <http://www.slotraveler.com/magazines/show/11/1/2009.html>

⁵ *Kulturni spomenik grad Viltuš*, v: Selniške novice 2 (2008), št. 2, str. 10

⁶ Černel, B., Ploj, A., Vaupotič, K., *Grad Viltuš - od ostarelih k mladim?*, raziskovalna naloga "Mladi za napredek Maribora, Maribor, 2003, str. 7; Stopar, I., *Grajske stavbe v vzhodni Sloveniji*, četrta knjiga, Viharnik: Ljubljana, 1993, str. 129 - 135

⁷ Jakič, I., *Vsi slovenski gradovi*, DZS: Ljubljana, 1997, str. 359-360

zgradili z materialom, ki jim je bil takrat pri roki, torej s kamenjem. V ohranjenih zidovih so vidni skrilavci, amfiboliti in gnajsi.⁸

Slika 1. Dvorec Viltuš na Vischejevem bakrorezu okoli leta 1681

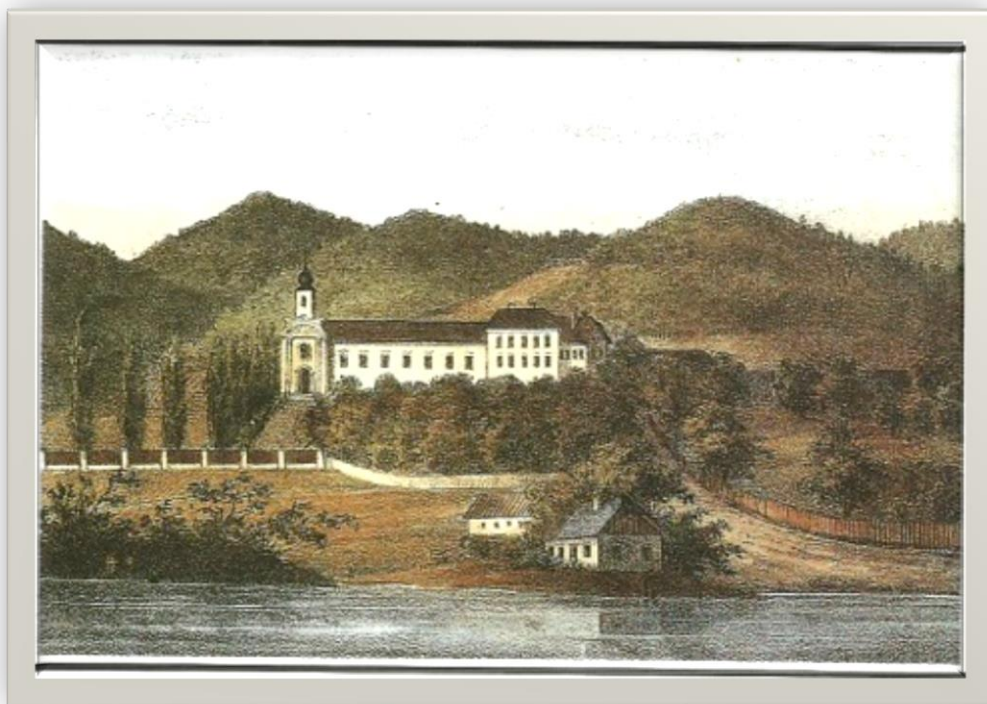
Za izvor imena obstajata dve teoriji. Po prvi teoriji naj bi ime izviralo po prvotnih lastnikih, ti so bili francoski plemiči. Ime se naj bi glasilo »Ville tonche«, kar v prevodu dobesedno pomeni Mirnograd, lahko pa tudi zatišje ali preprosto tišina. Po drugi teoriji pa naj bi ime Viltuš - Wildhaus - pričalo o legi starejšega gradu, ki je stal nad današnjim gradom v "divji" samoti gozdov in pečin.⁹ Še vedno se v gozdu nad dvorcem Viltuš nahajajo ostanki in razvaline nekdanjega gradu.

⁸ Dasko, M., *Viltuške zgodbe*, v: Mariborski utrip, 20. 4. 2012, str. 13

⁹ Černel, B., Ploj, A., Vaupotič, K., *Grad Viltuš - od ostarelih k mladim?*, raziskovalna naloga "Mladi za napredek Maribora, Maribor, 2003

3. 1. 2. Dvorec Viltuš

Kar vidimo danes, je začel leta 1625 graditi Žiga Herberstein.¹⁰ Kasnejše dozidave Lannoyev in Carnierijev ter drugih so ustvarile enega naših najlepših dvorcev.¹¹ V različnih virih grad opredeljujejo tudi kot baročen in romantičen. Grad je v svoji zgodovini doživel kar nekaj sprememb. Leta 1681 je grof Hieronim Starhemberg dvorec in gosposčino prodal Jožefu Rabatti. Grofje Rabatta so bili lastniki Viltuša do konca 18. stoletja. Naslednji lastniki pa so bili: Jožefa Strenner (od leta 1794), Boštjan Weninger (od leta 1798), baron Peter Jožef Albert Lannoy (od leta 1808)¹² in po njegovi smrti leta 1825 njegov sin Heinrich Eduard Josef von Lannoy.

Slika 2. Dvorec Viltuš v Lannoyevem času (okoli leta 1860)

¹⁰ Jakič, I., *Vsi slovenski gradovi*, DZS: Ljubljana, 1997, str. 359-360

¹¹ *Spominski koncert - Eduard von Lannoy* (koncertni list), 15. december 2008, str. 6

¹² Jakič, I., *Vsi slovenski gradovi*, DZS: Ljubljana, 1997, str. 359-360

Leta 1853 je posest prevzela njegova vdova Jožefina baronica pl. Lannoy, roj. pl. Carneri, in leta 1857 prodala svojemu bratu Jerneju, vitezu Carneri (Bartholomäus von Carneri), ki je bil takrat znan nemški nacionalni politik in o katerem bo govora v nadaljevanju naloge.¹³ Od leta 1883 je bil lastnik Jakob Badel, leta 1927 pa je dvorec prešel v last lesnega industrialca Petra Magerla.¹⁴ Grad je kupil za svoji vnuknji Adelo Magerl in Magdaleno Magerl, ki sta bili rojeni v Poljčanah. Od leta 1935 sta bili imenovani kot zemljiškoknjižni lastnici gradu Viltuš in vseh posesti, ki spadajo zraven. Po svojem očetu Karlu Magerlu sta bili dedinji žage in lesne industrije v Poljčanah.

Leta 1941 so Karla Magerla okupacijske oblasti internirale in zaprle v meljski kasarni v Mariboru, leta 1945 pa so ga skupaj z ženo aretirali jugoslovanski oblastniki in ju odpeljali v koncentracijsko taborišče pri Subotici. Žena je v taborišču umrla, Magerla pa so kasneje izpustili domov. V svoj dom se več ni mogel vrniti. Umrli je leta 1953 na domu svoje sestre.¹⁵

Po podatkih iz članka *Se Viltušu obeta novo življenje*, objavljenega v časniku *Večer*, naj bi ob koncu 2. sv. vojne iz gradu pregnali lastnico Adelo Magerl, poročeno z pomembnejšom iz vrst okupatorjev Zanglom, ki je v Viltušu tudi zasliševal ujetе pripadnike narodnoosvobodilnega gibanja.¹⁶ Med drugo svetovno vojno so bili v gradu gestapovski zapori.¹⁷ Po končani 2. sv. vojni se je v graščino vselila Vojvodinska divizija III. armade, ki je uredila začasno bolnišnico. Meseca decembra leta 1945 si je IV. armada uredila invalidski dom. Leto dni kasneje so se izselili in graščina je dobila nove stanovalce, postala je rekreacijski dom letalstva. Prav tako so se ti stanovalci pred koncem meseca junija 1950 izselili in graščina je dobila novi naziv »Sindikalni dom«, ki je bil last Okrajnega ljudskega odbora Maribor.¹⁸ Med leti 1953 in 1989 je Viltuš prevzel Dom Danice Vogrinec.

¹³ Stopar, I., *Grajske stavbe v vzhodni Sloveniji*, Viharnik: Ljubljana, 1993, str. 131-135

¹⁴ Jakič, I., *Vsi slovenski gradovi*, DZS: Ljubljana, 1997, str. 359-360

¹⁵ Hölzl, N., *Občinska uprava Občine Slenica ob Dravi* (rokopis). Hrani Občinska uprava Selnice ob Dravi.

¹⁶ Rashid, Z., *Se Viltušu obeta novo življenje*, v: *Večer* (2008), št. 280 (5. 12.), str. 19, Ferk, L., *Viltuš na dražbo, svečinska graščina občini*, v: *Večer*, 26. 3. 2013

¹⁷ Jakič, I., *Gradovi na Slovenskem*, v: *Rodna gruda*, letnik 44 (1997) št. 4, str. 52

¹⁸ Černel, B., Ploj, A., Vaupotič, K., *Grad Viltuš - od ostarelih k mladim?*, raziskovalna naloga "Mladi za napredek Maribora, Maribor, 2003, str. 7

Slika 3. Salon dvorca oziroma "viteška dvorana" leta 1929. Slika je iz zasebne zbirke Primoža Premzla.

Slika 4. Del knjižnice dvorca Viltuš leta 1929. Slika je iz zasebne zbirke Primoža Premzla.

Dvorec, ki je bil nekoč v lasti mariborske, kasneje pa ruške občine, je danes v lasti občine Selnica ob Dravi.¹⁹

Slika 5. Dvorec Viltuš danes

Dvorec Viltuš leži sredi velikega angleškega parka.²⁰ Sestavlja ga povezana skupina stavb, nanizanih v vrsto. Od leve proti desni se vrste baročna kapela z malim zvonikom, krita s čebulasto streho, nato enonadstropna zelo dolga klet s stanovanjskih poslopjem in tremi mansardami ter na koncu osrednja gosposka stanovanjska stavba (dvonadstropna, razgibanega tlorisa, z balkonskih vhodom, opremljena z masivnimi slopi). Med kletjo in gosposko stavbo se bohoti štirioglati, štirinadstropni zelo mogočni stolp s štirimi pristrešnimi ogelnimi pomoli. Klet in pritličje osrednje stavbe sta obokana.

¹⁹ Rashid, Z., *Se Viltušu obeta novo življenje?*, v: Večer (2007), št. 280 (5.12.), str. 19

²⁰ Jakič, I., *Vsi slovenski gradovi*, DZS: Ljubljana, 1997, str. 359-360

Slika 6. Ostanki "Viteške dvorane" z rezljanim stropom

Kamnito stopnišče z bogato kovano ograjo vodi v t.i. viteško dvorano z zrcalnim neobaročnim rezljanim stropom, ki naj bi bil eden najlepših in najrazkošnejših v Sloveniji.²¹ Omenjeni strop je možno videti še danes. Domnevava, da je ostal v dvorcu le zaradi težavne odstranitve s stropa. V knjigi Ivana Stoparja *Grajske stavbe v vzhodni Sloveniji*, ki je izšla leta 1993, je zapisano, da je dvorana opremljena z marmornim kaminom, katerega stranici sta oblikovani kot hermi z levjima glavama, odprtino pa da zapira kovana železna ograja. Zapisano je tudi, da s stropa visi medeninast lesteneč. Po ogledu dvorca sva ugotovili, da po približno dvajsetih letih ničesar od navedenega ni več možno videti. Vse je odnešeno in izropano. Odprtina od kamina je še sicer vidna, omenjenega marmorja in levjih glave pa ni več. Prav tako so vidne odprtine uničenih kaminov v drugih sobah. V "grofičini sobi" v drugem nadstropju je še ohranjen zrcalni strop z baročnim štukom (vitičje z maskami), razkošen kamin, o katerem piše Ivan Stopar, je popolnoma uničen. Prav tako so bila iz dvorca odnešena neobaročna rezljana vrata. Stare opreme, o kateri piše omenjeni avtor, to sta kvalitetni

²¹ Stopar, I., *Grajske stavbe v vzhodni Sloveniji*, Viharnik: Ljubljana, 1993, str. 131-135

marmorni plastiki (portretno poprsja mlade žene in Venera), klasicistična oljna slika Savla in Davida ter več kosov rezljanega pohištva, danes v dvorcu ni več.²²

V vseh prostorih so bili nekdanj leseni, rezljani opaži in leseno stopnišče iz

lovske sobe in velika lesena

Slika 7. Ostanke vratnih opažev

vrata,

ki so vodila v vse prostore. Uničeno in ukradeno je bilo vse, kar je imelo umetnostno-zgodovinski pomen. Izropana je bila vsa razkošna notranjost in nikdar niso našli storilcev, umetnine pa so verjetno postale del kakšnih zasebnih zbirk.²³ Danes dvorec Viltuš velja za enega najlepših baročnih gradov daleč naokoli, vendar je, od kar je zapuščen, prava razvalina. Poslopje in park, ki ga obdaja, sta zaščitena.²⁴ Danes lahko skozi razbita okna v dvorec vstopi kdorkoli, vse je izropano, notranjost uničuje vlaga, parket je izruvan, zapuščena kuhinja je razmetana, prav tako kapela dvorca. Okolica je zaraščena in neurejena, na koncu posestvi je celo pozidano nogometno igrišče.

²² Stopar, I., *Grajske stavbe v vzhodni Sloveniji*, Viharnik: Ljubljana, 1993, str. 131-135

²³ Rashid, Z., *Se Viltušu obeta novo življenje?*, v: Večer (2007), št. 280 (5.12.), str. 19

²⁴ Dasko, M., *Viltuške zgodbe*, v: Mariborski utrip, 20. 4. 2012, str. 13

3. 1. 3. Okolica dvorca

Za umetnostni in arhitekturni spomenik je razglašen tudi dvorcu Viltuš pripradajoč angleški park. Njegova zasnova, za katero je poskrbel eden izmed lastnikov Oto von Badel, je izredno bogata, saj ga poleg domačih drevesnih vrst krasijo tudi tuje in eksotične. Leta 1988 so v parku podrli sekvojo ali mamutovec, ker se je drevo pričelo sušiti in je obstajala nevarnost, da se zruši na magistralno cesto. Sicer pa so v parku zasajene naslednje eksotične vrste dreves:

- Velikolistna magnolija (*Magnolia macrophylla*)
- Tulipanovec (*Liriodendron tulipifera*)
- Magnolija (*Magnolia x soulangian*)
- Robinija (*Robinia pseudoacacia*)
- Gledičija (*Gleditsia triachanthos*)
- Ginko (*Ginkgo biloba*)
- Močvirski taksodij (*Taxodium distichum*)
- Murva (*Morus alba*)
- Cigarar (*Catalpa Bignonioides*)
- Duglazija (*Pseudotsuga menziesii*)
- Kavkaška jelka (*Abies normanniana*)
- Kanadska čuga (*Tsuga*)
- Lawsonova pacipesa (*Chamaecyparis lawsoniana*)
- Pavlonija (*Paulownia tomentosa*)
- Senčnika (*Sciadopitys verticillatum*)

Slika 9. Baročna kapela dvorca Viltuš

V parku in njegovi bližini je tudi veliko domačih drevesnih vrst kot so:

lipa, tisa, breza, smreka, jelka, gorski javor, beli gaber, domači kostanj, divja češnja, platana, dob, rdeča bukev, gorski brest, macesen, vrba, črni bor, črna jelša, okrasna sliva, čremsa, veliki jesen, lipovec, rdeči bor, bukev, beli topol, ostrolistni javor. Park je sestavljen tudi iz številnih grmovnic kot so jasmini, lovorikovci, bodice in pušmani, ki so zrasli v prava drevesa.²⁵

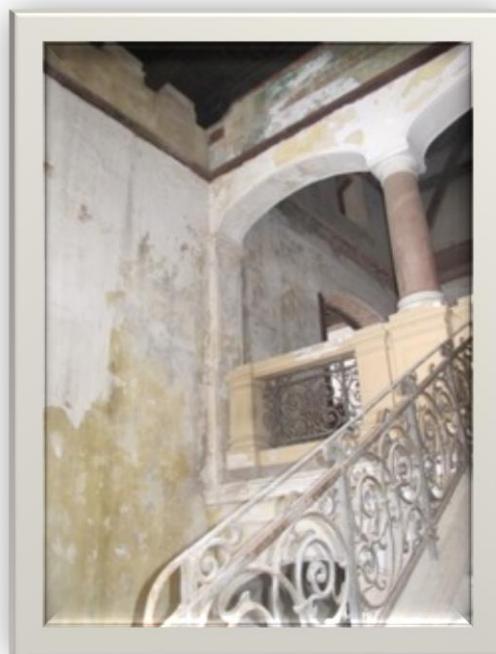
²⁵ Hölzl, N., *Občinska uprava Občine Slenica ob Dravi* (rokopis). Hrani Občinska uprava Selnice ob Dravi.

3. 1. 4. Usoda dvorca Viltuš

Na lastne oči sva se prepričali, da je zgodba o pravljичnem dvorcu ne obstaja več. Okolica dvorca z jezerom je zaraščena. Notranjost je uničena. Po tleh ležijo smeti, ostanki pijač, na stenah pa se bohotijo napisi.

Po izselitvi doma Danice Vogrinec leta 1988 dvorca ni nihče več vzdrževal. Ostrešje je začelo zamakati, to pa je povzročilo nastanek hišne gobe.²⁶

Dvorec je kljub številnim poskusom njegove revitalizacije od leta 1988 do danes izprazen. Občina ga je sicer želela prodati najboljšemu ponudniku, ki bi v njem uredil reprezentančni hotel, a je prodajo preprečil zakon o denacionalizaciji. Leta 1992 je bila aktualna ideja, da bi se vanj vselil oddelek srednje šole za turizem. Kmalu za tem so grad tudi prenehali varovati.²⁷ Leta 2001 se je Zavod za varstvo kulturne dediščine (ZVKD) lotil obnove in pozneje vsakokrat le toliko, kolikor je Ministrstvo za kulturo namenilo denarja. Leta 2004 se je pojavil projekt za revitalizacijo Viltuša, ki je navdušil tudi strokovnjake. Šlo je za idejni projekt Višje šole za gostinstvo in turizem Maribor,²⁸ za katerega je takratni državni sekretar Ministrstva za kulturo Dušan

Slika 10. Stopnišče s kovano ograjo

²⁶ Rashid, Z., *Se Viltušu obeta novo življenje?*, v: Večer (2007), št. 280 (5.12.), str. 19

²⁷ Dasko, M., *Viltuške zgodbe*, v: Mariborski utrip, 20. 4. 2012, str. 13

²⁸ Ravnateljica Višje šole za gostinstvo in turizem Maribor Helena Cvikl, ki si je želela da bi se projekt kljub vsemu uresničil je pripomnila: »V gradu Viltuš bi uredili trening center za redno izobraževanje, torej za naše študente, in tudi za uporabljanje drugih gostinsko-turističnih delavcev. V gradu bi bili šolski hotel z 10. sobami, vrhunska restavracija, predavalnica, vinski kotiček, demonstracijska kuhinja, knjižnica, šolske pisarne,... V načrtu je ohranitev kulturne dediščine, adaptacija zgradbe, investicija v opremo in eksotični park. Danes bi vse to verjetno stalo okoli 8,5 milijonov evrov, kar je, seveda, astronomska številka, a je ni nemogoče pridobiti. Poleg naše šole bi lahko sodelovala različna ministrstva, lokalna turistična organizacija, občina Selnica ob Dravi ter podjetniki iz gostinstva in turizma. Če bi uspeli na razpisu, bi iz Evrope dobili 75% potrebnega denarja, preostalih 25% pa bi prispevali naši partnerji.« Rashid, Z., *Se Viltušu obeta novo življenje?*, v: Večer (2007), št. 280 (5.12.), str. 19

Kramberger večkrat dejal, da gre za enega najboljših projektov za revitalizacijo slovenskih gradov, tako po ideji kot po funkcionalnosti.²⁹ Po članku iz časnika *Delo* aprila 2013 je razvidno, da se k projektu ni pristopilo. Ker se še vedno ni našel potencialni kupec, je Ministrstvo za 15% znižalo kupnino in postavilo novo ceno 817.000€.³⁰ V *Večerovem* članku iz leta 2007 naj bi dvorec po neuradnih informacijah takratni predsednik vlade Janez Janša obljubljal podjetniku iz Lovrenca na Pohorju.³¹ Za grad so se, kot že rečeno, zanimali Občina Selnica ob Dravi, Višja šola za gostinstvo in turizem Maribor, Nova KBM, irska veriga hotelov in podjetje Siemens, a je ostalo le pri smelih načrtih.³² Najresnejši kandidati za dvorec Viltuš so bili družbeno podjetje Marking v povezavi z italijanskim kapitalom, ki bi Viltuš obnovilo po restavracijskem načrtu in ga preuredilo v lovski dvorec za ekskluzivne goste ter posredniško podjetje Intelakta iz Kamnice v povezavi s tujim vlagateljem, vancouverskim podjetjem Conculemus Network INT družba. Nobeden od teh kandidatov ni dobil lastništva.³³ Park in dvorec sta nedeljiva celota in se lahko prodajata le skupaj. Zaradi tega občina parka ne more upravljati. Ministrstvo je obljubilo, da bodo za park poskrbeli strokovnjaki iz Volčjega potoka. Investicija naj bi stala okoli 250 tisoč evrov, a so denar tistega leta porabili za najnujnejša dela.³⁴ Konec leta 2009 je podjetniku Milanu Slaviču Ministrstvo za kulturo izdalo dovoljenje za snemanje videospotov v Viltušu, zaradi česa je Slavič grad očistil in ga s svojo opremo za silo prenovil ter prepleskal, na vrata pa je dal tri ključavnice kar je izjemno razburilo tako Selniško občino kot mariborski Zavod za varstvo kulturne dediščine, saj o prenovi niso bili obveščeni. Zavod za varstvo kulturne dediščine se je nad državo zgražal, kako je dala kar nekomu za nedoločen čas dovoljenje za uporabo kulturnega spomenika, še posebno Slaviču, o katerem imajo zaradi različnih početjih na gradu skrajno negativno mnenje. Slavič sam pravi, da gradu ne bi kupil, pač pa bi ga imel v dolgoročnem najemu. Pri tem je bil prepričan, da v objekt ni treba vlagati bajnih vsot denarja. Dejal je, da »ne moremo več čakati na ljudi z milijoni, ker jih ni.

²⁹ Rashid, Z., *Se Viltušu obeta novo življenje?*, v: Večer (2007), št. 280 (5.12.), 19

³⁰ Milošič, F., *Niti za grad Viltuš država ni našla kupca*, v: Delo, 30. 4. 2013, str. 12

³¹ Rashid, Z., *Se Viltušu obeta novo življenje?*, v: Večer (2007), št. 280 (5.12.), str. 19

³² Cehnar, J., *Kdo bo rešil spečo trnuljčico?*, v: Večer, 29. 5. 2010, str. 18

³³ (if), *Brezuspešni poskus oživitve*, v: Večer, 30. 5. 1990

³⁴ Cehnar, J., *Kdo bo rešil spečo trnuljčico?*, v: Večer, 29. 5. 2010

Naša kulturna dediščina pa medtem propada zaradi smešnih zahtev ZVKD.«³⁵ Slavič, ki je imel grad nekaj časa v lasti in ga je tudi želel prenoviti je dejal, da so pogoji za obnovo takšni, da »niti hodnika ne smeš pomesti z lastno roko.«³⁶ Avtorici raziskovalne naloge se sprašujeva, zakaj ni zanimanja za dvorec Viltuš. Cena, ki jo je postavilo Ministrstvo za kulturo, ni pretirana. Verjetno pa morebitne vlagatelje skrbijo stroški z obnovo, ki mora potekati pod budnim očesom Zavoda za kulturno dediščino ter po strogem restavratorskem programu. Stroški so tako nepredvidljivi in najbrž ogromni. Najino osebno mnenje je, da je zelo velika škoda, da država ne najde kupca oz. denarja, da bi dvorec obnovila. Njegova usoda je tako že skoraj zapečaten. Vodi v propad, kajti brez sredstev ali kupca bo dvorec nekoč postal le še spomin na zgodovino.

Slika 11. Podoba dvorca Viltuš v 20. stoletju

³⁵ Cehnar, J., *Kdo bo rešil spečo trnuljčico?*, v: Večer, 29. 5. 2010, str. 18

³⁶ Miklošič, F., *Niti za grad Viltuš država ni našla kupca*, v: Delo, 30. 4. 2013, str. 12

3. 2. HEINRICH EDUARD JOSEF VON LANNOY

3. 2. 1. Lannoy - biografski podatki

Eduard von Lannoy izhaja iz ugledne flandrijske plemiške veje državnikov in vojaških voditeljev in diplomatov. Rodil se je 3. decembra 1787 v Bruslju kot edini sin očetu Petru Josefu Albertu von Lannoyu in materi Elisabeth Josephé Meulenbergh, poročeni von Lannoy. Podatki o njegovem otroštvu in izobrazbi so pomanjkljivi. V avstrijski nacionalni enciklopediji, ki predstavlja zanesljiv vir podatkov, je zapisano, da se je med letoma 1796 in 1801 šolal na normalki in gimnaziji v avstrijskem Gradcu. Leta 1801 se je vrnil v Bruselj in tam študiral filozofijo, tuje jezike, književnosti, filologijo,³⁷ pravo in matematiko ter kompozicijo, godala, trobila in pihala. Oče je dvorec Viltuš kupil leta 1808, ko je bilo Lannoyu 21 let. Poletne mesece je tako preživel v dvorcu Viltuš, zime pa zaradi koncertnih sezon v Gradcu, po letu 1818 pa predvsem na Dunaju. Bil je dirigent, skladatelj, inštrumentalist, publicist, član vodstva Musikfreunde (Društvo prijateljev glasbe), ki je predhodnik slavnega Musikvereina, direktor glasbenega konzervatorija in vodja *Concerts spirituels* - koncertnih programov, ki jih je iz Pariza prvi prenesel v ta del Evrope.³⁸

18. oktobra 1819 se je v dvorcu Viltuš Lannoy poročil z Magdaleno Katharino Josephino von Carneri (hči Franza Xavera, pl. Carneri) in sestro kasneje omenjenega Bartholomäusa von Carnerija. Na poroki je prisostvoval tudi nadvojvoda Janez. Njuno pogosto srečevanje najbrž sploh ni bilo nič nenavadnega, saj je nadvojvoda Janez nedaleč stran, na posestvu Meranovo, pogosto bival. Prav tako so k Lannoyevem posestvu sodili vinogradi, najdvojvoda pa je veljal za velikega poznavalca vinogradništva.

Bil je povezan z vsemi glasbeniki tedanje dobe, posebej pa mu štejejo za zaslugo uveljavitev Beethovna in Mendelssona-Bartholdyja.³⁹ Čeprav se je na graškem Joanneumu na priporočilo nadvojvode Janeza potegoval za profesorja

³⁷ Filologija je znanstvena veda o zgodovini in razumevanju jezika in književnosti.

³⁸ Suppan, W., *Heinrich Eduard von Lannoy (1787 - 1853) Leben und werke*, Akademische Druck- und Verlagsanstalt, Graz, 1960

³⁹ Suppan, W., *Eduard von Lannoy - velika osebnost glasbene zgodovine Maribora*, v: Večer, 5. 1. 2008, str. 50

matematike, objavljaj družboslovne razprave in zapisoval ljudsko izročilo, ga imamo upravičeno predvsem za glasbenika.⁴⁰ Lannoy je umrl 28. marca 1853 na Dunaju, kjer je tudi pokopan. Njegova dragocena glasbena zapuščina s 1256 glasbenimi in glasbenoteoretskimi deli je kot "Lannoyeva zbirka" shranjena v knjižnici graškega Konservatorija.⁴¹ Potomcev Lannoy ni imel.

Slika 12. Heinrich Eduard Joseph von Lannoy

3. 2. 2. Lannoy - skladatelj

Kot skladatelj Lannoy pripada zgodnji romantiki, njegov glasbeni opus pa obsega blizu 200 del. Pisal je:

⁴⁰ *Spominski koncert - Eduard von Lannoy* (koncertni list), 15. december 2008, str. 6

⁴¹ Suppan, W., *Eduard von Lannoy - velika osebnost glasbene zgodovine Maribora*, v: Večer, 5. 1. 2008, str. 50

- opere
- spevoigre
- melodrame
- zborovske pesmi
- liede (samospeve in duete)
- orkesterska dela (simfonije, orkestralne plese)
- komorno glasbo (due, trie, kvintete in sekstete)
- klavirske skladbe (dvo- in štiroročne skladbe)
- nedokončana dela in skice skladb.⁴²

Največjo popularnost si je pridobil z glasbeno-dramskimi deli, še posebej z bidermajerskimi melodramami, ki so si utrle pot na vse odre tedanje Avstrije. Izvedbe njegovih del so bile tudi v Ljubljani. Po tedanji priljubljenosti pri publiki bi ta dela lahko primerjali z današnjimi musicali. Sicer pa poznavalci najbolj hvalijo njegovo komorno glasbo ter ob tem opozarjajo, da je postavil sodobne kriterije za samospev.⁴³ V središču Lannoyeve zgodnjeromantične skladateljske ustvarjalnosti so dramska dela (opere, spevoige, melodrame), pri katerih se je zgledoval po slavnem skladatelju komičnih oper (opera buffa) Gioacchinu Rossiniju in Carlu Marii von Webru. Leta 1814 je Lannoyeva opera *Margareta ali razbojniki* doživela premiero v Gradcu, leta 1819 pa na Dunaju. Uverture k operam *Olindo in Sofronia* ter *Roža ali osamljenost v Alpah* najdemo tudi na ljubljanskih koncertnih programih, opera *Morlaki* je bila uprizorjena leta 1817 v Gradcu. Precej pred Smetano je kot operno snov odkril Libušo, prvo češko kraljico (premiera 1818 v Brnu). Opero *Strašni kamen*, ki jo ne nedvomno navdihnil Carl Maria von Weber s svojo opero *Divji lovec*, je Roderich von Mojsovics proglasil za prvo pravo štajersko opero. Spevoigra *Katica* je bila prvič uprizorjena leta 1827 v dunajskem Gledališču pri Koroških vratih.

V zvrsti bidermajerskih melodram je sodil Lannoy med vodilne mojstre svoje dobe. Njegova melodrama *Ura ali polnočna čarovniška zaveza* je doživela leta 1822 v dunajskih gledališčih rekordnih 150 zaporednih ponovitev.

⁴² Vseh skladb nisva prepisali, saj bi raziskovalna naloga prerasla svoje okvirje. Glej: Suppan, W., *Heinrich Eduard von Lannoy (1787 - 1853) Leben und werke*, Akademische Druck- und Verlagsanstalt, Graz, 1960, str. 78

⁴³ *Spominski koncert - Eduard von Lannoy* (koncertni list), 15. december 2008, str. 6

V njegovi inštrumentalni je vse polno melodičnih očarljivih plesov, pa tudi štiri velike simfonije ter solistični koncerti. Njegovo skladateljsko izvirnost posebej poudari *Simfonija št. 3*, katere podlaga je ideja iz Byronove pesnitve *Lara*. Simfonične stavke je, podobno kot Hector Berlioz, povezal v prepoznavno temo. Umetniško najbolj dovršene so njegove komorne skladbe, predvsem *Trio za klarinet, klavir in violončelo v B-duru, p. 15*.

Lannoyevi pogledi na samospev naj bi pripomogli k njegovemu razvoju. Menil je, da sme melodija pesmi le tu in tam preseči obseg oktave, da se je potrebno izogibati vsem intonančno težavnim intervalom, da je potrebno vso okrasje odstraniti. Po Lannoyevem mnenju mora pri samospevu priti do veljave enostavnost.⁴⁴

Danes se njegovo ime v glasbenih krogih ohranja predvsem z že omenjenim slavnim in dovršenim *Triom za klarinet, klavir in violončelo B-duru, op. 15*.

3. 2. 3. Lannoy - kulturni politik v krogu nadvojvode Janeza

Lannoy je bil član naprednega intelektualnega kroga okoli nadvojvode Janeza. Slednji je tudi osebno prihajal v Viltuš. Pisal je o prebujanju narodov, njegove spise o narodni glasbi pa lahko štejemo za začetek evropske etnomuzikologije. Že v mladih letih je Lannoy v svojih literarnih, glasbeno-estetskih in kulturno-socioloških delih presenetljivo uveljavljal povsem nove poglede. Pomemben dunajski sociolog glasbe Kurt Blaukopf ga šteje med pionirje empiričnih raziskav glasbe na Avstrijskem in Češkem. Označil ga je za človeka, ki je stal ob zibelki moderne sociologije umetnosti. Lannoyeva dognanja so utemeljena, praktična in usmerjena k ljudem, kar se je od jožefinca, pripadajočega krogu nadvojvode Janeza, tudi pričakovalo. Ob tem, ko je dal natisniti narodne pesmi in ples avstrijskega cesarstva - *Zbirko značilnih rondojev za klavir v dveh zvezkih* (Avstrija, Štajerska), je prispeval tudi članek *Narodna glasba za Leksikon estetike* Ignaza Jeittelesa (Dunaj 1835/37), kjer je zapisal: »Narodna glasba zajema tiste

⁴⁴ Suppan, W., *Heinrich Eduard von Lannoy (1787 - 1853) Leben und werke*, Akademische Druck- und Verlagsanstalt, Graz, 1960; Suppan, W., *Eduard von Lannoy - velika osebnost glasbene zgodovine Maribora*, v: Večer. 5. 1. 2008, str. 50

pesmi, ki so značilne za neki narod, skozi katere govori značaj nekega ljudstva in se po obliki, dinamiki in tonaliteti razlikujejo od melodike drugih dežel... Temeljita zbirka različnih evropskih narodnih melodij je obenem poučna kot gradivo za zabavno sprostitev in kot zakladnica za skladatelje, ki lahko v tej ljudski melodiki najdejo vse polno novih zamisli ..., ki pa najpogosteje zameglijo svojstven značaj ter ljudskih melodij, ker jih hočejo baje oplemeniti, namesto da bi zvoke, ki jih igrajo potujoči muzikanti ali pojejo kmetice, natančno in nespremenjeno zapisali..., zato je pravih ljudskih pesmi in ljudskih plesov vse manj. Ne smemo več odlašati pri zbiranju izročila teh preprostih ljudi iz naroda, ker bo sicer izginilo ali pa ga bojo tuji vplivi potvorili.«

Nekateri so prepričani, da je Lannoy sodeloval pri oblikovanju vprašanja v statistični anketi nadvojvode Janeza leta 1811/12, ki je zadevalo vokalno in instrumentalno ljudsko glasbo ter ljudske ples in kjer je tudi pisalo: "V tem pogledu je zaželen enostaven, toda kar se da zvest opis!"⁴⁵

3. 2. 4. Lannoy in pomlad narodov 1848

Lannoyeva široka duhovna in družboslovna izobrazba iz Bruslja, Gradca in Pariza (v Centralni šoli francoske republike na začetku tega stoletja, v Napoleonovih licejih in tehničnih šolah, deloma pa tudi v avstrijskih gimnazijah in visokih šolah) ga je približala tudi k vprašanju kulture in družbene politike. Njegova dela s tega vidika še niso preučena. Zelo zanimiva je brošura, odkrita šele leta 1998 z naslovom *Kaj moramo doseči, za kaj se moramo zavzemati, kako se moramo obnašati*. V revolucionarnem letu 1848 se je Lannoy oglasil z analizo takratne družbene in gospodarsko-politične situacije ter oznanil svoje vizije prihodnosti, ki se danes zdijo preroške. Analiza se začne z letom 1809, »ko je v vseh srcih zažarelo najlepše, najplemenitejše navdušenje... (vzplamteli) duhovi, vznesenost, kar vse so znamenja zdravja in moči, brez katerih neko ljudstvo zgolj vegetira.« Toda že leta 1811 in dokončno leta 1814 je sledil protiudarec, »s katerim je bila

⁴⁵ Suppan, W., *Heinrich Eduard von Lannoy (1787 - 1853) Leben und werke*, Akademische Druck- und Verlagsanstalt, Graz, 1960; Suppan, W., *Eduard von Lannoy - velika osebnost glasbene zgodovine Maribora*, v: Večer, 5. 1. 2008, str. 50

dana beseda pozabljena. Razpoloženje ljudi je po tistem padalo vse globlje, prevladalo je ravnodušje, mnogi so nehali prebirati časopisje; beda je preplavila politiko in književnost.« Z julijsko revolucijo 1931 se je po Lannoyevih besedah stanje začelo izboljševati in »že nekaj let se močno premika med našo izbrano inteligenco. Ne gre za nobeno zaroto, za nikakršen komplot, kot govorijo nekateri: čas je prišel, pritiska nuja, študirajoča mladina se je dvignila kot en mož, preobrat sledi.« V nadaljevanju Lannoy v "prosvetljenski" naravnosti zapiše, »da resnici (cesarju) privrženo, pametno, navdušeno ljudstvo ima čisto drugačne vrednote kot čreda ovac. Zato je nujno izboljševati šolski sistem, vendar je treba v to vključiti tudi duhovnike, da ne bi še kar naprej izrabljali praznoverja svojih faranov...« Kot pomembno delo in dosežek pa Lannoy omeni svobodo tiska, »ta paladij svobode, ta Egida proti vsemu napačnemu, nevarnemu, protiljudskemu ... «

Lannoy je zapisal, da ima sleherni državljani »pravico do življenja, torej do zaščite zakona, do dela kot osnove za preživetje, ki ga mora opravljati kot sveto delo.«⁴⁶ Če pomislimo, da so to besede plemenitega veleposestnika Lannoya sredi 19. stoletja, ko se pravzaprav šele proti koncu tega stoletja izoblikuje delavsko gibanje, si ga lahko, v okolju sebi enakih, predstavljamo kot "prestopnika". Z današnjega vidika pa je najbrž šlo za zelo naprednega, bistroumnega, nevzvišenega in moralnega človeka.

3. 2. 5. Lannoy - organizator koncerta Franza Liszta v Mariboru

Lannoyev največji dosežek oziroma prispevek k razvoju evropske glasbe predstavlja njegovo organizacijsko delo, saj je z prirejanjem koncertov, imenovanih Concerts Spirituel, preuredil koncertno dogajanje na Dunaju in v Avstriji sploh. Štejemo ga lahko med zaslužne, da je v prvi polovici 20. stoletja pripomogel k vzponu Dunaja kot evropske glasbene prestolnice. Posebne Lannoyeva zasluga je bila pomoč pro uveljavitvi Beethovna, ki ga je še posebej pogosto uvrščal v koncertne sporede. S slednjim je gotovo tudi prijateljeval, saj je znano, da se je udeležil njegovega progreda. Med Lannoyevimi prijatelji so bili: slavni francoski violinist Alexander Boucher, pianist in skladatelj Franz Liszt,

⁴⁶ Suppan, W., *Heinrich Eduard von Lannoy (1787 - 1853) Leben und werke*, Akademische Druck- und Verlagsanstalt, Graz, 1960; Suppan, W., *Eduard von Lannoy - velika osebnost glasbene zgodovine Maribora*, v: Večer, 5. 1. 2008, str. 50

Mateo Salvi, klavirski virtuoz Charles Mayer, skladatelji Gaetano Donizetti, Hector Berlioz, Franz Schubert, Felix Mendelssohn Bartholdy, Felicien David, Franz Lachner, Charles Czerny in drugi.

Prijateljstvo z Lisztom je botrovalo enemu najpomembnejših kulturnih dogodkov v Mariboru in na naših tleh nasploh. V Mariboru se je v prvi polovici 19. stoletja stoletja sicer že začelo razvijati pestro koncertno življenje. Orkestralne nastope je prirejalo glasbeno društvo Musikverein, ko pa je bila zgrajena južna železnica, ni bilo več ovir, da se v mestu ne bi predstavili tudi umetniki, ki so bili na svojih evropskih turnejah. Koncert takrat najslavnejšega pianista Franza Liszta (1811-1886) je bila prva taka prireditev. Liszt pomeni v glasbeni zgodovini eno izmed najbolj zanimivih in znamenitih osebnosti. Med letoma 1839 in 1847 je bil na svoji veliki evropski turneji. Obiskal je le najznamenitejša koncertna središča.⁴⁷ Maribor k tem ni pripadal v nobenem oziru, kot že rečeno, v mestu se je ustavil le zaradi poznanstva z Lannoyem.

Koncert je bil organiziran v torek, 16. junija 1846, zvečer ob 19. uri je bil koncert v Mariboru, v veliki viteški dvorani, ki je bila takrat edina mariborska koncertna dvorana.

Mariborski spored:

1. F. Liszt: *Fantazija* na Bellinijevo opero *Norma*
2. F. Schubert: *Ogrska melodija in marš*
3. C. M. Weber: *Invitation á la valse*
4. F. Liszt: *Klavirska priredba Schubertove Ave Marije*
5. F. Liszt: *Galop chromatique*⁴⁸

Lannoy je torej bil tisti, ki je leta 1846 organiziral koncertno turnejo Franza Liszta po štajerski in ga spremljal iz Gradca v Maribor in dalje v Rogaško Slatino. Na mariborski koncert so ljudje prišli iz vseh strani spodnjih dežel, tudi s Hrvaškega, in navdušenje naj bi bilo "brezmejno". Dan po koncertu, 17. junija, je Liszt preživel na dvorcu Viltušu. V Rogaški Slatini je bil znameniti koncert 25. julija 1846.⁴⁹

⁴⁷ Druzovič, H., *Franz Liszt v Mariboru*, Kronika slovenskih mest, letnik 1, številka 3, 16. 6. 1846, str. 235-236

⁴⁸ Prav tam.

⁴⁹ Suppan, W., *Eduard von Lannoy - velika osebnost glasbene zgodovine Maribora*, v: Večer, 5. 1. 2008, str. 50

3. 3. Lannoyevi viltuški in plemiški nasledniki

Na dvorcu Viltuš so v Lannoyevem času prebivali glasbenikov oče Albert, očetov brat Paul Nepomuk Josef von Lannoy, mati Elisabetha, v poletnih mesecih pa tudi Lannoy. Oče je umrl 8. februarja 1825, njegov brat Paul Nepomuk šest let kasneje, 17. januarja 1831 (na dvorcu je živel od leta 1809), mati Elisabetha pa 9. marca 1833. Takrat je vse premično premoženje in dvorec Viltuš s posestvom prešlo v Lannoyeve njegove roke.⁵⁰

Slika 13. Terasa (iz "viteške" dvorane oziroma salona) v gosposki stavbi

Ko je ta 28. marca 1853 na Dunaju umrl za posledicami možganske kapi, je vse premoženje je prešlo na vdovo Josefino. Ta je dvorec prodala svojemu bratu Bartholomäusu von Carneriju. Po Josefinini smrti (pokopana je v kapelici selniškega pokopališča) je vso Lannoyevo zapuščino podedoval njen brat

⁵⁰ Suppan, W., *Heinrich Eduard von Lannoy (1787 - 1853) Leben und werke*, Akademische Druck- und Verlagsanstalt, Graz, 1960, str. 23

Bartholomäus. Priimek Lannoy se je nato ohranjal še naprej, in sicer preko Lannoyevega posinovljenca Rudolfa Oskarja oziroma njegovega brata Hermanna. Domnevamo, da se je sin enega od njiju, najbrž sin posinovljenca Rudolfa Oskarja, leta 1888 poročil s hčero Bartholomäusa von Carnerija (brat Lannoyeve žene). Zapleteno razvejano družinsko drevo je neraziskano. V morebitnih nadaljnjih raziskavah bo v veliko pomoč dokumentacija rodbine Gödel - Lannoy (dve arhivski škatli), ki jo hrani Pokrajinski arhiv Maribor.

Slika 14. Spominska plošča Lannoyeve žene Josephine v kapelici pokopališča v Selnici ob Dravi

3. 3. 1. Bartholomäus von Carneri

Bartholomäus von Carneri je bil brat Lannoyeve žene in lastnik dvorca Viltuš za Lannoyem, potem ko ga je odkupil od svoje sestre. Rodil se je v Trentu 3. novembra 1821, zraščan s sestro dvojčico (domnevava, da je bila Lannoyeva žena njegova starejša sestra in ne sestra dvojčica, s katero naj bi bil zraščan). Kirurški poseg po rojstvu mu je pustil pečat za vse življenje. Na Dunaju je živel od leta 1826, kjer se je šolal, nato pa se je preselil na južno tirolsko in tam začel pesniti. V Gradec se je preselil leta 1848. Kmalu po poroki z grofico Louise von Schärffenberg je leta 1851 prišel v Maribor. Grad Viltuš je od sestre kupil leta 1857 in tam živel do leta 1883, nato pa se vrnil nazaj v Gradec.

Leta 1888 se je njegova hči poročila z vitezom Richardom Basom von Gödel Lannoyem (domnevava, da je bil Richard sin Rudolfa Oskarja). Ob poroki se je ponovno vrnil v Maribor. Tu je pri hčeri in zetu živel do smrti. Kar nekaj časa je bil dejaven tudi v lokalni politiki, leta 1861 je bil izvoljen v štajerki deželni zbor, med leti 1870 in 1891 pa je bil tudi državnozborni poslanec. S stališči Lovra Tomana

se je soočil leta 1862, kmalu za tem pa se je, z izjemo spora z Vatikanom o verski zakonodaji in razpravi o ustavni ureditvi monarhije, odrekel ukvarjanju z politiko. Posvečal se je filozofiji in se v evropskem krogu Vundt-Haeckel-Jodl uveljavil kot zagovornik Darwinovega evolucionizma v filozofiji in še posebej v etiki. Njegova dela so v velikih nakladah izhajala v Krönerju. Med najpopularnejše evropske filozofe je spadal na prelomu stoletja, njegov vpliv so priznavali znani intelektualci, dunajska univerza leta 1901 podelila častni doktorat. Ob 80. letnici so mu v Mariboru podelili častno meščanstvo. Leta 1898 pa po njem poimenovali ulico. Umrl je 18. maja 1909 v hiši na Gospejni ulici 12.⁵¹ Pokopan je v kapelici pokopališča Selnica ob Dravi, o čemer priča spominska plošča.

Slika 15. Gosposka stavba in balkon nad glavnim vhodom

⁵¹ Ferleš, J. (ur.), *Nemci in Maribor: (Stoletje preobratov: 1846-1946)*, Umetniški kabinet Primož Premzl: Maribor, 2012, str. 106

3. 3. 2. Rudolf Oskar Rudolf in Hermann Gödel Lannoy

Rudolf Oskar Gödel je bil sin avstrijskega uradnika Franca iz Radelj ob Dravi.⁵² Zakaj se je Lannoy tik pred smrtjo leta 1853 odločil za posinovljenje Gödela ni znano. Najverjetneje je vzrok ta, da ni imel naslednikov, s čimer bi se priimek Lannoy ne prenašal naprej. Podatkov o Rudolfu Oskarju Gödelu nisva zasledili, razen tega, da je od leta 1845 naveden kot lastnik gradu Jelše od 1845. Okoli leta 1860 je stavbenik Franz Stichel po naročilu barona Gödel Lannoya prezidal dvorec v orientalskem stilu, kar pomeni, da je dvorec Jelše tega leta že posedoval omenjeni baron.⁵³

Brat Lannoyevega posinovljenca Oskarja, Hermann Gödel Lannoy,⁵⁴ je bil doktor prava z opazno politično kariero in uspešno kariero na finančnem ministrstvu na Dunaju. Plemiški naziv je, začuda, dobil po Lannoyu, ki je, kot je že bilo omenjeno, posinovil njegovega starejšega brata Rudolfa Oskarja. Na kakšen način si je pridobil pravico do baronskega naslova, ni znano.⁵⁵ Z mestom Maribor je bil povezan predvsem v zvezi s stavbo današnje Umetnostne galerije. Leta 1869 je namreč postal lastnik stavbe, takrat stanovanjske zgradbe in tovarne kavnih nadomestkov, ki jo je preuredil v mestno palačo z romantičnim vrtom po načrtih gradbenika Černička. Porušili so zgornjo leseno etažo v nekdanji cerkvi, cerkvena fasada proti Strossmayerjevi ulici je dobila neorenesančno pročelje in na vrhu pročelja so zgradili majhno razgledno teraso. Veliko pozornosti je nov lastnik namenil notranjosti palače. Želja barona Hermanna je bila, da palači podeli italijanski značaj. Najel je slikarja iz Gemone v severni Italiji, brata Francesca in

⁵² <http://www.ugm.si/o-ugm/zgodovina/>

⁵³ Dvorec naj bi bil v njegovi lasti do leta 1884. Glej:

http://www.gradovi.net/grad/jelse_jelsigrad_dvor_dvorec

⁵⁴ Hermann Gödel Lannoy se je rodil 7. april 1820, umrl pa 21. maja 1892. Bila je baron in politik v Mariboru. Po študiju prava je leta 1848 je postal okrožni sodnik v Kopru, 1850 finančni prokurator v Benetkah, nato od leta 1854 v Bratislavi. Od leta 1866 je bil vojni intendant pri avstrijski vojski v Italiji in se je kot civilni adlatus nadvojvode Albrehta pogajal z italijansko vlado. Nato je bil finančni prokurator na Nižjem Avstrijskem do 1880, ko je stopil v pokoj. 1879 ga je slovenska narodna konservativna stranka poslala kot poslanca kmečkih občin mariborskih, konjiških, slovenjegraških itd. v državni zbor, kjer je bil drugi predsednik. V Štajerskem deželnem zboru je bil 1884 imenovan za glavarjevega namestnika. Kot politik je bil v prvi vrsti pristaš vlade, šele za tem slovenski poslanec; s svojimi zvezami in z ljubeznivo postrežljivostjo pa je za Slovence marsikaj dosegel. V državnem zboru je bil načelnik železniškega in imunitetnega odseka ter se je posebno potoval za zgradbo železnice Celje–Spodnji Dravograd. Glej: <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi204775/>; Slovenski narod 1892, št. 118; Vošnjak, Spomini II, str. 272.

⁵⁵ <http://www.ugm.si/o-ugm/zgodovina/>

Feliceja Barazzuttija, da sta poslikala stropove stopnišča, nekaterih sob v prvem nadstropju in strop slavnostne, t. i. viteške dvorane.⁵⁶

5. ZAKLJUČEK

Meniva, da sva z raziskovalno nalogo potrdili vse raziskovalne domneve in dosegli cilj, ki sva si ga zadali ob začetku izdelave naloge. Osvetlili sva zgodovino gradu in dvorca Viltuš ter raziskali življenje in delo Heinricha Eduarda Josefa von Lannoy, viltuškega barona, na katerega so slovenski raziskovalci pozabili. V evropskem prostoru je namreč zasedal pomembno mesto. Z organizacijo koncertov in glasbenega življenja je pomembno prispeval h glasbeni podobi Dunaja v 1. polovici 19. stoletja. Toliko težje si razlagava dejstvo, da ni omenjan v publikacijah o mariborski zgodovini. Podatki pričajo, da je po letu 1808 poletne mesece preživel na dvorcu Viltuš. Časovna odmaknjenost in pomanjkanje virov sta oteževali točno določitev družinskih članov Lannoya in dogodke v zvezi z dedovanjem oziroma odkupom gradu Viltuš, vendar sva kljub temu uspeli zapisati nekaj ugotovitev in domnev.

Vsekakor meniva, da bo naloga lahko v pomoč vsem tistim, ki se bodo raziskovanja lotili še bolj podrobno, saj sva skrbno zapisali vse vire in literaturo, v kateri je Lannoy omenjan. V dodatku je priložen tudi podroben popis gradiva v arhivskih škatlah, ki sva ga opravile v Pokrajinskem arhivu Maribor in zajema dokumentacijo Lannoyevih naslednikov.

Osebnost sva spoznali, kako se lotiti raziskovanja, kako ravnati z arhivskih gradivom, na kakšen način oblikovati in zapisati nalogo. Ugotovili sva, koliko iznajdljivosti, natančnosti, doslednosti, organiziranosti, povezovanja, premišljevanja o tem, kjer se ustaviti, razsodnosti, kaj je pomembno in kaj ne, pa tudi poguma in potrpljenja je potrebno, da nastane besedilo raziskovalne naloge.

DRUŽBENA ODGOVORNOST

Avtorici raziskovalne naloge pojmujeva družbeno odgovornost kot ravnanje posameznika ali organizacije, ki vzpodbudno vpliva na dolgoročno materialno in

⁵⁶ <http://www.ugm.si/o-ugm/zgodovina/>

duhovno preživetje, uspeh in blaginjo človeštva. S svojim raziskovalnim delom sva segli na področje odgovornosti do kulturne in glasbene zgodovine ter kulturne dediščine. Meniva, da bova z opravljenim delom pripomogli k ozaveščanju kulturne zavesti, pomembnosti splošnega človekovega razvoja in širitve znanj ter raziskovalne dejavnosti in izobraževalne iniciative.

SEZNAM VIROV IN LITERATURE

VIRI

- (if), *Brezuspešni poskus oživitve*, v: Večer, 30. 5. 1990
- Cehnar, J., *Kdo bo rešil spečo trnuljčico?*, v: Večer, 29. 5. 2010
- Dasko, M., *Viltuške zgodbe*, v: Mariborski utrip, 20. 4. 2012
- Druzovič, H., *Franz Liszt v Mariboru*, Kronika slovenskih mest, letnik 1, številka 3, 16. 6. 1846
- Ferk, L., *Viltuš na dražbo, svečinska graščina občini*, v: Večer, 26. 3. 2013
- Fras, M., *Iz ruševin v svetlo prihodnost*, v: Selniške novice, letnik 1 (2007), št. 1
- Jakič, I., *Gradovi na Slovenskem*, v: Rodna gruda, letnik 44 (1997) št. 4
- Krmelj, V., *Kulturni spomenik grad Viltuš*, v: Selniške novice, letnik 2 (2008), št. 2
- Letnik, B., Selinšek, P., Vrbnjak, V., *Grad pestre preteklosti*, v: Večer, 20. 7. 1988
- Milošič, F., *Niti za gradu Viltuš država ni našla kupca*, v: Delo, 30. 4. 2013
- Rashid, Z., *Se Viltušu obeta novo življenje?*, v: Večer (2007), št. 280 (5.12.)
- Suppan, W., *Eduard von Lannoy - velika osebnost glasbene zgodovine Maribora*, v: Večer, 5. 1. 2008

LITERATURA

- Černel, B., Ploj, A., Vaupotič, K., *Grad Viltuš - od ostarelih k mladim?*, raziskovalna naloga "Mladi za napredek Maribora, Maribor, 2003
- Encyclopedie de la Musique*, Francosis Michel, Fasquelle 1958
- Ferleš, J. (ur.), *Nemci in Maribor: (Stoletje preobratov: 1846-1946)*, Umetniški kabinet Primož Premzl: Maribor, 2012
- Hölzl, N., *Občinska uprava Občine Slenica ob Dravi* (rokopis). Hrani Občinska uprava Selnice ob Dravi.
- Jakič, I., *Vsi slovenski gradovi*, DZS: Ljubljana, 1997
- La musica*. Parte seconda, Dizionario / sotto la direzione di Guido M. Gatti; a cura di Alberto Basso, Unione Tipografico-Editrice Torinese 1968
- Andreis, J. (ur.), *Muzička enciklopedija*, Leksikografski zavod FNRJ, 1985

Pivec, F. in drugi (ur.), *Eduard von Lannoy, 1808 - 2008, Mariborčan iz evropske glasbene zgodovine*, ur. Franci Pivec, Veronika Haring, Marjan Pungartnik; Kulturno društvo nemško govorečih žena Mostovi Maribor, Zveza kulturnih društev Maribor, Pokrajinski muzej Maribor, Maribor, 2008

Puff, R. G., *Maribor : njegova okolica, prebivalci in zgodovina*, Maribor: Obzorja, 1999

Riemann Musik Lexikon, Personenteil L-Z, Wilibald Gurlitt, B. Schott's Söhne, 1961

Spominski koncert - Eduard von Lannoy (koncertni list), 15. december 2008

Stopar, I., *Grajske stavbe v vzhodni Sloveniji*, četrta knjiga, Viharnik: Ljubljana, 1993

Stopar, I., *Gradovi na Slovenskem*, Cankarjeva založba: Ljubljana, 1987

Suppan, W., *Heinrich Eduard von Lannoy (1787 - 1853) Leben und werke*, Akademische Druck- und Verlagsanstalt, Graz, 1960

Suppan, W., *Steirisches Musiklexikon*, Akademische Druck- u. Verlagsanstalt, cop. 2009 Kranj : Gorenjski tisk

Vošnjak, J., *Spomini II*, Ljubljana: Slovenska Matica, 1905-1906

SPLETNI VIRI

<http://www.allmusic.com/artist/eduard-von-lannoy-mn0002213684>

http://www.gradovi.net/grad/jelse_jelsigrad_dvor_dvorec

<http://www.slotraveler.com/magazines/show/11/1/2009.html>

<http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi204775/>

<http://www.ugm.si/o-ugm/zgodovina/>

VIRI SLIKOVNEGA MATERIALA

Slika 1. Dvorec Viltuš na Vischejevem bakrorezu okoli leta 1681, v: Ciglencečki M., *Georg Mathaeus Vischer: Knjiga slovenještajerskih gradov 1676-1703*, Umetniški kabinet Primož Premzl: Maribor, 2006

Slika 2. Dvorec Viltuš v Lannoyevem času (okoli leta 1860), v: Stopar, I., *Grajske stavbe v vzhodni Sloveniji*, četrta knjiga, Viharnik: Ljubljana, 1993

Slika 3. Salon dvorca oziroma "viteška dvorana" leta 1929. Slika je iz zasebne zbirke Primoža Premzla.

Slika 4. Del knjižnice dvorca Viltuš leta 1929. Slika je iz zasebne zbirke Primoža Premzla.

Slika 5. Dvorec Viltuš danes. Zasebni arhiv avtoric raziskovalne naloge.

Slika 6. Ostanke "Viteške dvorane" z rezljanim stropom. Zasebni arhiv avtoric raziskovalne naloge.

Slika 7. Ostanke vratnih opažev. Zasebni arhiv avtoric raziskovalne naloge.

Slika 8. Strop v "grofičini" sobi. Zasebni arhiv avtoric raziskovalne naloge.

Slika 9. Baročna kapela dvorca Viltuš. Zasebni arhiv avtoric raziskovalne naloge.

Slika 10. Stopnišče s kovano ograjo. Zasebni arhiv avtoric raziskovalne naloge.

Slika 11. Podoba dvorca Viltuš v 20. stoletju. Zasebni arhiv avtoric raziskovalne naloge.

Slika 12. Heinrich Eduard Joseph von Lannoy, v: Suppan, W. *Heinrich Eduard von Lannoy (1787 - 1853) Leben und werke*, Akademische Druck- und Verlagsanstalt, Graz, 1960.

Slika 13. Terasa (iz "viteške" dvorane oziroma salona) v gosposki stavbi. Zasebni arhiv avtoric raziskovalne naloge.

Slika 14. Spominska plošča Lannoyeve žene Josephine v kapelici pokopališča v Selnici ob Dravi. Zasebni arhiv avtoric raziskovalne naloge.

Slika 15. Gosposka stavba in balkon nad glavnim vhodom. Zasebni arhiv avtoric raziskovalne naloge.

DODATEK

Arhivsko gradivo PAM - Dokumenti gosposčine Viltuš in rodbine Gödel Lannoy

Pokrajinski arhiv Maribor hrani deset škatel arhivskega gradiva o gosposčini Viltuš in rodbini Gödel Lannoy. Gradivo sva pregledali ter okvirno zapisali, kaj je njihova vsebina. Morda bo komu olajšala delo pri raziskovanju Viltuša in njegovih lastnikov.

Gosposčina Viltuš (škatla št. 1)

1. Kupna in ščitna pisma za gosposčino (1799-1825)
2. Davčna napoved gosposčine z dne 8. Avgusta 1749 (kolacioniran prepis z dne 25. junija 1816)
3. Zakupni pogodbi z dne 1. marca 1809 in 1. marca 1811
4. Kupna pogodba med Sebastijanom Wenigerjem in Petrom Jožefom Albertom grofom Lannoy za Viltuško gosposčino z dne 17. avgusta 1808 / 19. septembra 1808
5. Akta (1824-1916)
 - Tabela letnih plač in deputatov uslužbencev gosposčine z dne 31. oktobra 1808
 - Seznam dominikalnih vinogradov okrog leta 1800
 - Akta (1943)
 - Akta (1942-1943)
 - Časopisni izrezki člankov v časnikih (1862-1865)
 - Dve knjigi (poezija)
 - Herrbilder von M. Stona (3. november 1891)

Gospoščina Viltuš (škatla št. 2)

1. Zvezek z opisom potovanja - dnevnik
2. Historično- topografski opis gospoščine (okoli 1883)
3. Rudolf vitez Gödel - Lannoy : Izkaz za volitve poslancev v deželni zbor dne 5. oktobra 1865
4. Julija Gödel - Lannoy: korenspodenca (1894- 1924)
5. Friderik Basso - Gödel- Lannoy: korenspodenca (1904-1933)
6. Emil Gödel- Lannoy: presonalija (1888-1932)
7. Načrti in skice poslopij in okolice
8. Emil Gödel Lannoy zapiski in korenspodenca
9. Richard Basso - Gödel - Lannoy certifikati k odlikovanjem
10. Fotografije
11. Notni zvezki, rokopis

Gospoščina Viltuš 1588-1943 (škatla št. 3)

1. Kronika Viltuša (19. stoletje)
2. Register (1739)
3. Protokol (1757-78)
4. Listina (1600)

Gospoščina Viltuš 1588-1943 (škatla št. 4)

1. Urbarji

Gospoščina Viltuš 1588-1943 (škatla št. 5)

1. Protokol

Gospoščina Viltuš (škatla št. 7)

1. Krajevno sodišče
2. Zapuščinski spisi

Gospoščina Viltuš (škatla št. 8)

1. Zapuščinski spisi

Rodbina Gödel Lannoy 1849-1887 (škatla št. 1)

1. Korespodenca
2. Podelitev prokurature (1880)
3. Note (avtor: Charles Evers Oeuver 33.)

Rodbina Gödel Lannoy 1849-1887 (škatla. št. 2)

1. Plemiške diplome
2. Priznanja
3. Grb Viltuša